

DIGITALIZACJA I EUROPEJSKIE WSPÓLNOTY RELIGIJNE ODPOWIEDŹ NA PANDEMIĘ

Religia kształtuje życie jednostek, wspólnot i społeczeństw. Pandemia COVID-19 zmieniła dotychczasowe sposoby funkcjonowania ludzi w różnych sferach, w tym także w obszarze religijnym. Ograniczenie mobilności, zalecany dystans społeczny wpłynęły na kolektywne formy aktywności religijnej. Zainicjowało to rozszerzenie lub całkowite przeniesienie praktyk religijnych do mediów i wykorzystanie technologii cyfrowych.

Podstawowym celem projektu jest zrozumienie roli i skierowanie się praktyk religijnych ku technologii cyfrowej czasie COVID-19. Badaniu podlegać będą skutki (średnio- i długoterminowe) szerokiego zastosowania technologii w życiu religijnym, a także to, w jaki sposób wspólnoty religijne i rytuały zostały przebudowane na potrzeby ery cyfrowej.

Znaczenie technologii cyfrowych (również w sferze religijnej) widoczne było przed pandemią COVID-19. Jednakże pandemia, a wraz z nią ograniczenia w spotkaniach oraz kontaktach osobistych spowodowały, że wspólnoty religijne musiały wyraźniej zwrócić się ku narzędziom cyfrowym, aby móc kontynuować swoją pracę, utrzymywać kontakt z wiernymi, dbać o ich zaangażowanie. W projekcie uwzględniony zatem zostanie wymiar analiz, który pokaże jak wspólnoty religijne zmieniły się od momentu ich „awaryjnego” zaangażowania w cyfrowe technologie, a także w jaki sposób praktyki, struktury i rytuały wspólnot zostały zmienione przez przyjęcie cyfrowych narzędzi.

W badaniach uwzględnione zostaną 2 główne aspekty: 1) zmiany w naturze i strukturze wspólnot religijnych (w tym: kwestie związane z autorytetem, członkostwem, rytuałami, cyfrowym tworzeniem miejsca); 2) zmiany postrzegania roli religii w życiu publicznym. Pozwolą one na wskazanie form członkostwa, poziomu zaangażowania, przekraczania granic geograficznych, interakcji z globalnymi wspólnotami religijnymi, nowych form władzy religijnej, sposobów funkcjonowania rytuałów w przestrzeni cyfrowej. Ponadto, umożliwią ukazanie roli i pozycji religii oraz wspólnot religijnych w życiu publicznym. Pandemia uwypukliła niektóre z istniejących napięć w relacjach między wspólnotami religijnymi a strukturami społecznymi, kulturowymi, politycznymi życia publicznego. Pokazało, to że religia, wspólnoty religijne w Internecie nie mogą odizolować się od dyskursów ogółu społeczeństwa. Wspólnoty religijne muszą być świadome swojego kapitału społecznego, szczególnie w warunkach cyfryzacji.

Badaniami objęte zostaną 3 rodzaje wspólnot religijnych: 1) duża, o ugruntowanej pozycji, mainstreamowa wspólnota; 2) stosunkowo dobrze ugruntowana i zintegrowana mniejszościowa wspólnota religijna; 3) stosunkowo mniej ugruntowana lub zintegrowana mniejszościowa wspólnota religijna. Uwzględnienie tych rodzajów wspólnot pozwoli na określenie sposobu funkcjonowania i utrwalania się wpływu pandemii oraz digitalizacji na kształt życia religijnego, zarówno we wspólnotach większościowych, jak i mniejszościowych. Ponadto badania obejmujące różne rodzaje wspólnot ujawni czy zwiększona digitalizacja mogła przyczynić się do wyrównania istniejących nierówności czy też do ich pogłębienia.

Celem projektu jest zatem zrozumienie aktualnych skutków zmian wywołanych pandemią w życiu religijnym. Z uwagi na to, że religia obejmuje szeroki zestaw praktyk, wierzeń, relacji, instytucji, idei i zasobów połączonych ludzkim doświadczeniem, w projekcie wykorzystaną zostaną różne metody badawcze, które pozwolą nie tylko na uchwycenie wskazanych aspektów, umożliwią wyjaśnienie form i sposobów ich powiązania.

Metodami badawczymi wykorzystanymi w projekcie będą przede wszystkim: desk research, zindywidualizowane wywiady pogłębione, ankiety, obserwacja uczestnicząca, metody etnografii cyfrowej. W badaniach przeprowadzone zostaną 3 studia przypadków (case studies), które obejmować będą: Kościół katolicki, wspólnotę żydowską oraz wspólnotę muzułmańską.

Życie religijne od COVID-19 zachowało swoje znaczenie, lecz zmieniło strukturę. Badania w niniejszym projekcie pozwolą na uchwycenie wpływu pandemii i digitalizacji na funkcjonowanie wspólnot religijnych, która umożliwi rozwijanie odpowiednich do tego podejść i ram analitycznych. Efektem projektu i przeprowadzonych badań będą nie tylko dane na temat życia i praktyk religijnych w epoce cyfrowej, ale również wiedza religioznawcza dotycząca tego jak religia i humanizm są kształtowane na nowo poprzez interakcje. Całość powinna się przyczynić do debat na temat roli religii w społeczeństwie cyfrowym.